

Ћ Прикљученија

Никола Поповић

ЧЕКАЊЕ ПРЕД ПУТ

У нашем изнајмљеном бејрутском стану посетио нас је Ајхам. „Ја сам музичар”, рекао је хуманитарцима када је, поневши лауту, из сиријског града Алепа дошао у Бејрут пре више од годину дана, док је у његовој земљи беснео рат који до данас не јењава. Раздаљина од Бејрута до Алепа, где су се одиграли сурови окршаји, мања је него она од Сарајева до Београда и телефонске везе раде. Многи су довели породицу у Бејрут, али и даље одлазе у Дамаск да обиђу родбину и стан. Из Сирије су и паприке које печемо, као и воће. Везе нису прекинуте али, као некада грађански рат у Либану, и сиријски рат попримио је облике закованог сукоба, без разрешења на видику. А стање рата, како је у својој хроници Бејрута написао Самир Касир, не траје једнако на свим местима и не истом јачином, постепено постаје нешто природно, а успомена на мирно време тек бледа слика пређашњег живота.

Са терасе посматрамо бејрутски кеј, где се пале прва светла, која се иначе гасе због нестанка струје. У Бејруту готово да нема паркова, па је на ово шеталиште дуж обале мора пренесен живот с друге стране границе. Овде се поздрављају комшије из сиријских градова, настављају разговори започети у Сирији, која је близу, а опет далеко. За ово шеталиште остао је у Бејруту француски назив „Корнић”. Оно прати вијугаву линију мора – од двеју стена које називају „Лављим” или „Голубијим”, или, по арапској верзији француске речи „Rauše”, до главне бејрутске луке. Некада је овде био центар бејрутског космополитизма, могло се чути мноштво језика и могла су се видети дворедна одела, фесови и мараме.

Слогови и окрњене речи из разних језика стапали су се вековима у овом граду, гласови претварали у брзе покрете тела и руку, а људи спајани истим циљем, трговином. Али сада је овде највише оних који не

знају где би другде. Породице седе на клупама дуж кеја и гледају у хоризонт. Понеко прелази ограду и силази до уске обале уз море, море где се окупљају око наргила. Из Сирије су и продавци који на колицима нуде ђевреке, кувани боб са лимуном, кукуруз и шећерну вуну. Чистачи ципела су махом деца из Алепа и Дамаска, прате пролазнике, наваљују све док ови не пристану, спремни су да чисте за било коју цену. Правог посла за већину Сиријаца овде нема, у томе их спречава администрација и средина, који их виде као пролазнике на пропутовању. Живот је постао ишчекивање и формулар Црвеног крста.

И Ајхам чека на обећани азил у Немачкој или Шведској, где има родбину, и они су музичари. Без пасоша, са избегличком картом на којој је његова слика у кожној јакни, а благи профил открива орловски нос на уском кошчатом лицу. За вечером, пуцкетао је прстима по столу, јео мало, палио цигарету престајући с јелом. Али чим је дотакао лауту, његови прсти заиграли су балет одмерених покрета под којима су се зачули звуци, чији се дубоки валери преплићу са високим тоновима. Док полако подиже главу свирајући арапске скале, макаме, личи на везира из стрипа, Изногуда. Сиријски штим, са снажним, достојанственим басом. Макам „хиџаз”, макам „бајати”, скале са умањеним тоновима, који дају арапској музици меланхоличан звук.

Са ових скала, Ајхам прелази на цез мелодије, затим на аранжмане класичне музике за оуд: Пучини, Верди, Моцартов „Турски марш”. Цигарета коју је одложио на пепељару догорева полако, а Ајхам док свира затворених очију као да је соко који лети над сиријским врлетима. Пита моју супругу шта она мисли, да ли ће он успети да свира тамо, у свету, са великим и познатим музичарима, да ли је његова музика вредна слушања, сада не вежба довољно. Скромност је врлина нашег пријатеља. Њему је тесан и Либан, и Сирија, и сваки језик осим музике отворене за све културе.

Из музичке породице, Ајхам је почео студије арапске лауте, оуда, на академији у Дамаску, потом у Каиру код Насира Ђаме, највећег инструменталисте на овом инструменту; похађао је мастерклас у Кијеву, где се спремао за европска такмичења и заљубио у пијанисткињу. Писма и разговори постајали су ређи када је и тамо почео рат, а из Алепа се више није могло лако изаћи, непрестано је праћен и на крају завршио у затвору три месеца. Ову причу, показујући маснице на глежњевима, Ајхам уткива у све друге и понавља да је једини разлог његовог боравка у иностранству био то што је музичар, те хтео само да се бави музиком. Вечерас, међутим, каже да међу пријатељима јесте говорио о томе како у Сирији не може више да свира, како га све гуши и како ће ићи даље а, под пићем, знао и да опсује политичаре и ко зна шта још.

Прича нам о свом граду, највећем у Сирији, једном од најстаријих на свету, куда су водили путеви зачина и свиле, каравани су се успут одмарали и настављали даље за Истанбул. Негдашњи ханови и камени сводови још увек постоје, као и тврђава чији су темељи дигнути у старој ери, а потом су је дограђивали сви освајачи – током овог рата добила је опет војну намену. Ајхам показује слике града и каже како кебаб, чорба од леблебија и пасуљ, баклава и посластице од урми, нигде нису укусни као у Алепу.

У Хамри, главној улици Бејрута, локални бенд спаја традиционалну арапску музику и цез. Удараљке снажно бију у синкопираним ритмовима. Изнад подијума подиже се облак дима, парови играју руку подигнутих увис, девојке су у дугим хаљинама и са марамом око врата. Уз арак, пиће са укусом коморача, служе се печени пистаћи, маслине, бадеми. Ајхам пажљиво слуша музичаре, они су његови пријатељи из Бејрута и из Сирије, те након сваког пасажа на оуду климне као да је разумео јасну реченицу. Каже да су удараљке прегласне, заглушују тон оуда а као што се и мезе једе полако, тако и тон на лаути мора да траје.

После поноћи ритам је утихнуо а на сцени су остала само двојица свирача – један оуд је од светлог дрвета смрче, реског звука, други оуд је од кедра, топлијег и тишег звука. Полако, из публике на сцену излазе други свирачи, са својим лаутама, и придружују се импровизацији. Након свирке, музичари разговарају о томе који је штим најбољи, које жице дају какав звук, где се још може купити трзалица од крављег рога, која је боља од пластичне. Помињу и чувене сиријске градитеље оуда, међу којима је и Ибрахим Сукар, чија је фабрика у Алепу разорена у рату, а Ајхам каже да је управо чуо да је стари мајстор успео наручити дрво и направити нову серију инструмената. Гледају лауте, неке нове а неке старе, причају анегдоте о њиховој производњи и куповини, диве се звуку и резбаријама као бињације сапима и гривама коња.

Усред ноћи, у Хамри, која је током дана најбучнија улица у граду, сада се чује само звук лауте, чист и племенит, а локал којем нико не зна име, већ га по старом бејрутском обичају проналазе по препоруци, постао је накратко свет у којем су кроз источњачки инструмент проговорили Пучини са италијанским аријама, Гершвин са звуцима „Самертајма” и арапски композитори меланхоличних балада Абдела Халима и других. Следећег јутра бејрутске улице обасјаће сунце а над шеталиштем крај мора титраће измаглица од морске паре. Касније, како буде одмицао дан, биће ту све више људи. И као што на дорћолском кеју бициклиста има пред собом увек исти видик, и Корнић се не мења: рибари продају тек уловљену рибу из мреже, чамац у јаркој боји извучен на

обалу, деца на ролшуама. Чекају на одлазак, или траже начин да се снађу у Бејруту, ретки су они који сањају скори повратак.

Ајхам ће кренути даље, садашње чекање је само тишина између два тона, а музика је његов пут. Иди, пријатељу, и срећно у великом свету.